

АНАЛІЗ, АУДИТ, ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 658.51

DOI:10.32680/2409-9260-2020-3-4-276-277-41-49

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ ПІДПРИЄМСТВА

Пацарнюк О. В., аспірант кафедри аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна
e-mail patsarniuk.oleksii@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2475-3878>

***Анотація.** Метою статті є систематизація сучасних підходів до визначення сутності поняття «інноваційний проєкт» та обґрунтування етапів аналізу інноваційного проєкту підприємства залежно від стадій життєвого циклу проєкту. При написанні статті застосовано системний підхід, а також використані методи аналізу, синтезу, порівняльний аналіз та теоретичне узагальнення результатів. У результаті дослідження методичних аспектів аналізу ефективності інноваційного проєкту визначено, що інвестиційні можливості малих та середніх підприємств частіше за все дозволяють їм долучатися до впровадження інновацій на етапі їх комерціалізації та дифузії. Практична значимість дослідження полягає у можливості застосування запропонованого авторського підходу до визначення етапів аналізу інноваційного проєкту підприємства залежно від його життєвого циклу.*

***Ключові слова:** інновація; інноваційний проєкт; інноваційна діяльність; аналіз; життєвий цикл проєкту; ефективність; методика; підприємство.*

METHODOLOGICAL ASPECTS OF ANALYSIS OF EFFICIENCY OF THE ENTERPRISE'S INNOVATIVE PROJECT

Patsarniuk O. V., PhD Student, Department of Audit, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine
e-mail patsarniuk.oleksii@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2475-3878>

***Abstract.** The purpose of the article is to systematize modern approaches to defining the essence of the concept of "innovation project" and substantiation of the analysis stages of the enterprise's innovation project depending on the stages of the project life cycle. The author applied a systematic approach, as well as used methods of analysis, synthesis, comparative analysis and theoretical generalization of results. In the process of research of methodical approaches to the analysis of innovative projects the characteristic of the innovative project was given. The classification of innovative projects, their life cycle, criteria for evaluating their effectiveness and the sequence of such evaluation were studied. The existing methods of evaluating the effectiveness of the innovation project were also analyzed, their difference from the evaluation of investment projects was revealed. It is determined that the quality of evaluation of an innovative project directly affects the formation of the effective enterprise's innovation strategy. The following factors should be taken into account when choosing a project for implementation: project cost; probability of technical success; market size; availability of resources, including human resources; the possibility of compliance with legal and regulatory requirements, in particular in the field of ecology and safety; social consequences, etc. It was determined that the investment opportunities of small and medium enterprises most often allow them to participate in the implementation of innovations at the*

stage of their commercialization and diffusion. The scientific novelty of the study is the author's approach to determining the stages of analysis of the innovative project of the enterprise depending on its life cycle. The practical importance of the study is the substantiated stages of analysis of the enterprise's innovative project considering the need to calculate optimistic, pessimistic and realistic scenarios of project implementation due to unpredictable shutdown of the project.

Keywords: innovation; innovation project; innovation activity; analysis; project life cycle; efficiency; methodology; enterprise

JEL Classification: D20; O20; O31

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Інноваційна діяльність підприємства відбувається шляхом реалізації окремих дій щодо створення, реалізації, комерціалізації та дифузії інновацій. Зазначені дії є цілеспрямованими та організовані у вигляді окремих інноваційних проєктів. Дослідження сутності, видів, структури інноваційних проєктів, а також аналізу їх ефективності є актуальними, особливо в сучасних умовах, коли економіка України потребує швидкого впровадження інноваційних технологій та продуктів для забезпечення подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням аналізу сутності, класифікації та структури інноваційних проєктів присвячені праці багатьох сучасних науковців, серед яких М. І. Діба і О. М. Юркевич [8], О. М. Лозовський та І. В. Іванцова [2], П. П. Микитюк [1], М. Є. Рогоза та К. Ю. Вергал [6], К. С. Савенко [7], Б. Г. Сенів [3], М. П. Чайковська [9], В. В. Шкіренко [10] та інші.

Дослідження наукових праць та нормативно-правових актів доводить, що існують достатньо ґрунтовні роботи щодо визначення інноваційних проєктів, їх класифікації та структури. Водночас залишаються малодослідженими підходи до визначення етапів аналізу інноваційних проєктів залежно від їх життєвого циклу, зокрема для підприємств малого та середнього бізнесу.

Мета статті полягає у систематизації сучасних підходів до визначення сутності поняття «інноваційний проєкт» та обґрунтуванні етапів аналізу інноваційного проєкту підприємства залежно від стадій життєвого циклу проєкту.

Виклад основного матеріалу. У теорії склалося декілька підходів щодо трактування інноваційного проєкту, основні з яких подано у табл. 1.

Згідно з офіційним тлумаченням інноваційного проєкту, що також відображено у Законі України «Про інноваційну діяльність», інноваційний проєкт розглядають як перелік (комплект, систему) документів, у яких відображається процес створення інновації [5]. Другий підхід пов'язують з розглядом інноваційного проєкту як процесу здійснення інновації. Третій підхід полягає у трактуванні інноваційного проєкту як системи конкретних цілеспрямованих дій (заходів), що є складовими інноваційного процесу [8, с. 60; 9, с. 147].

Таблиця 1

Сутність поняття «інноваційний проєкт»

Автор	Сутність поняття «інноваційний проєкт»
Закон України «Про інноваційну діяльність» [5]	комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції
Лозовський О. М., Іва-	поділ основних робіт проєкту (визначених під час опису змісту)

нцова І. В. [2, с. 723]	на дрібніші, більш керовані з метою: удосконалення точності оцінок вартості, часу та ресурсів; визначення основи для контролю виконання; удосконалення розподілу відповідальності
Микитюк П. П., Сенів Б. Г. [3, с. 164]	це система взаємопов'язаних цілей і програм їхнього досягнення, що являють собою комплекс науково-дослідних дослідно-конструкторських, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних та інших заходів, відповідним чином організованих, оформлених комплектом проектної документації і забезпечуючих ефективне вирішення конкретного науково-технічного завдання (проблеми), вираженого в кількісних показниках і приводить до інновації
Савенко К. С. [7, с. 33]	сукупність документів, що визначають систему науково окреслених цілей і заходів щодо вирішення проблеми, організацію інноваційних процесів в просторі і в часі
Чайковська М. П. [9, с. 147]	складна система взаємообумовлених і взаємопов'язаних за ресурсами, термінами і виконавцями заходів, спрямованих на досягнення конкретних інноваційних цілей підприємства чи пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки

Джерело: узагальнено автором за [2, 3, 5, 7, 9].

Для цілей нашого дослідження будемо розглядати інноваційний проект за третім підходом, тобто як сукупність завдань та заходів, спрямованих на досягнення мети – створення та реалізації інновації (продукту чи послуги). Відповідно аналіз інноваційного проекту є важливою складовою аналізу інноваційної діяльності підприємства, а тому потребує дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів.

У наукових публікаціях дуже часто інноваційні проекти розглядають поряд з інвестиційними. У них дійсно багато спільного, зокрема в частині розрахунку фінансових показників, що характеризують проект, чи ресурсного забезпечення. Водночас інноваційні проекти мають більш високий ступінь невизначеності, оскільки дуже складно спрогнозувати реакцію ринку на появу нового продукту чи послуги. Високі ризики ускладнюють отримання фінансування та просування інновації на ринку. Також значну частину займає необхідність проведення НДДКР або придбання патенту чи ліцензії, якщо інноваційний проект належить до фази дифузії інновації. Однак головною відмінністю є те, що інноваційний проект неможливо зіставити з альтернативним проектом, як це відбувається у випадку прийняття рішень щодо інвестиційних проектів.

Від правильної оцінки інноваційного проекту залежить якість формування інноваційної стратегії підприємства. На підприємстві може одночасно реалізовуватися не один інноваційний проект, а декілька, що можуть складати портфель інноваційних проектів. У такому випадку підприємство несе додаткові ризики і внаслідок неправильно обраної стратегії реалізації інноваційних проектів може не лише понести збитки, а й збанкрутувати.

В науковій літературі багато уваги приділено етапам життєвого циклу інноваційного проекту (рис. 1).

На першому етапі відбувається розробка ідеї (концепції) реалізації проекту, тобто визначається зміст інновації, формулюється мета і завдання проекту, накопичуються дані, оцінюється спроможність підприємства реалізувати проект у майбутньому, визначаються основні вимоги. На нашу думку, корисним на цьому етапі буде проведення SWOT-аналізу з метою визначення сильних і слабких сторін, а також можливостей та загроз у зв'язку з реалізацією цього проекту.

На другому етапі має бути розроблений план дій, що включає рішення щодо ресурсів, виконавців проєкту та комплексу відповідних завдань. Як зазначають О. М. Лозовський та І. В. Іванцова, на цьому етапі мають визначатися очікувані результати, критерії та стандарти якості, основні роботи, календарні плани щодо їх виконання, бюджети (кошториси) тощо. Також на цьому етапі мають відбутися торги, укладені контракти та субконтракти, а також отримані всі дозволи та схвалення на проведення подальших робіт [2, с. 724].

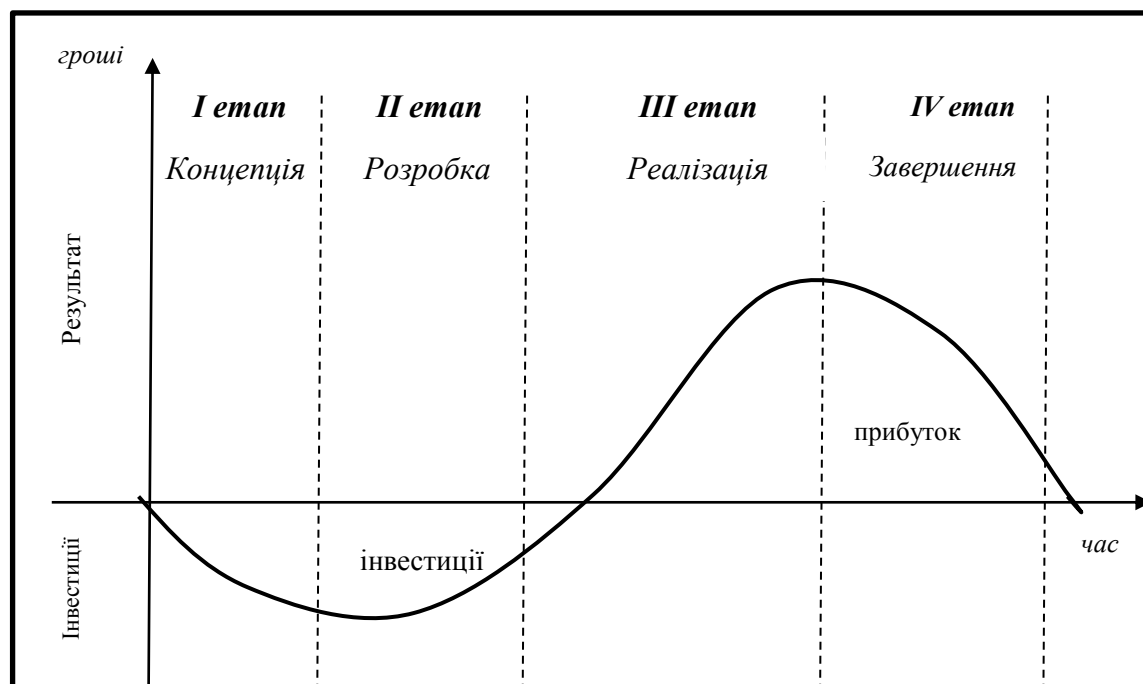

Рис. 1. Етапи життєвого циклу інноваційного проєкту

Джерело: складено автором за [2, с. 724].

На етапі реалізації інноваційного проєкту відбувається виконання основних робіт, що потребує відповідного управління проєктом, оперативного контролю дотримання графіку запланованих робіт та бюджетів, налагодження інформаційного забезпечення, та швидкого реагування на зміни у ресурсах, планах, кошторисах тощо.

На завершальному етапі відбувається закриття проєкту – оцінка досягнутого на відповідність визначені меті, закриття контрактів тощо.

Оскільки всі інноваційні проєкти є різними за обсягами робіт, часом виконання, наслідками та ризиками, то їх порівняння не завжди можливе та доцільне. Водночас має проводитися глибокий аналіз на всіх етапах реалізації проєкту з метою своєчасного виявлення відхилень та реагування на них.

При виборі проєкту для реалізації мають враховуватися такі фактори (чи критерії), як: вартість проєкту; вірогідність технічного успіху; розмір ринку та частка, яку можна охопити проєктом; доступність ресурсів, зокрема кадрових; можливість дотримання законодавчих та нормативних вимог, зокрема у сфері екології та безпеки; соціальні наслідки тощо.

Автори посібника з інноваційного розвитку підприємства пропонують оцінювати інноваційний проєкт за певними групами критеріїв, а саме: критерії, що враховують специфіку підприємства; ринкові (маркетингові) критерії; науково-технічні критерії; виробничі критерії; фінансово-економічні критерії; критерії стану інноваційного середовища [1, с. 130-131].

Якщо у підприємства є варіанти різних інноваційних проєктів, то вони порівнюються за вписаними критеріями. Для впровадження обирається кращий проєкт або проєкти. Узагальнена класифікація інноваційних проєктів, запропонована науковцями, включає такі ознаки:

- за рівнем науково-технічної новизни проєктів – модернізаційний (псевдоінновацій), новаторський (поліпшуючі інновації), випереджальний (базисні інновації), піонерний (базисні інновації);
 - за рівнем масштабності виконуваних завдань – монопроєкти, мультипроєкти, мегапроєкти;
 - за предметно-змістовою структурою та характером інноваційної діяльності – дослідницькі, науково-технічні, пов'язані з модернізацією та оновленням виробничого апарату, проєкти системного оновлення підприємства;
 - за рівнем прийняття рішення – міжнародні, державні (національні), регіональні, галузеві, окремого підприємства;
 - за характером мети проєкту – кінцеві, проміжні;
 - за періодом реалізації проєкту – довгострокові (більше 5 років), середньострокові (до 5 років), короткострокові (1-2 роки);
 - за типом інновації – введення нового (радикального) чи вдосконаленого продукту, введення нового чи вдосконаленого методу виробництва, створення нового ринку, освоєння нового джерела постачання сировини чи напівфабрикатів, реорганізація структури управління;
 - за напрямом діяльності – ініціативні наукові проєкти, проєкти розвитку матеріально-технічної бази наукових досліджень, проєкти створення інформаційних систем і баз даних, видавничі проєкти, проєкти організації експедиційних робіт та ін.;
 - за ступенем включення етапів інноваційного процесу в життєвий цикл інноваційного проєкту – з повним циклом, з неповним циклом (I виду – наукові проєкти, пов'язані зі стадією науково-дослідних робіт та конструкторсько-технологічні проєкти; II виду – включають етап комерціалізації інновації: промислове використання інноваційного продукту, наприклад, шляхом придбання ліцензії у його власника);
 - за призначенням – власні потреби підприємства, сумісне використання в цілях кооперації, продаж на ринку;
- відповідно до форми реалізації – замовлення, вільний ринок, через посередника, франчайзинг [2, с. 724; 8, с. 69-70].

Виходячи з цієї класифікації, не кожне підприємство здатне впроваджувати всі види інноваційних проєктів. Масштабні проєкти потребують значної фінансової підтримки ще на стадії НДДКР. Саме такі проєкти має підтримувати держава. Для інноваційного розвитку на рівні країни такі проєкти є надзвичайно важливими.

Проте більшість невеликих інноваційних проєктів може бути впроваджена на рівні малих та середніх підприємств. Якщо для інноваційних проєктів для великих підприємств існує багато досліджень, які характеризують порядок відбору проєктів та їх реалізацію, то для малих та середніх підприємств реалізації інноваційних проєктів не приділяється достат-

ньо уваги. Водночас саме малий та середній бізнес є рушійною силою економіки, тому потребує конкретних методик оцінки інноваційних проєктів у різних сферах.

М. П. Чайковська визначає такі етапи аналізу інноваційних проєктів:

1. Попередній аналіз інноваційної ідеї.
2. Ідентифікація проєкту – регіон, галузь, роль проєкту з урахуванням місцевих умов, масштаб проєкту, базове підприємство.
3. Проведення інституціонального аналізу – визначення зовнішніх умов, юридичних і адміністративних аспектів проєкту.
4. Аналіз технічної бази проєкту – передбачений виробничий апарат, технологія, організація виробництва та зберігання продукції.
5. Проведення комерційного аналізу проєкту – визначення співвідношення проєкту і ринків продукції, реалістичність прогнозів збуту, достатність ресурсів.
6. Фінансовий аналіз – оцінка можливості одержання операційного прибутку, збалансованість грошових потоків, достатність коштів, можливість повернення вкладеного капіталу.
7. Соціальний аналіз – вплив проєкту на працівників, задіяних в реалізації цього проєкту, оцінка впливу проєкту на екологію.
8. Економічний аналіз – виявлення цінності проєкту для суспільства і країни, оцінка впливу проєкту на соціально-економічну ситуацію.
9. Аналіз запропонованої інвестором системи управління проєктом і можливостей досягнення поставлених у проєкті цілей.
10. Формування комплексної оцінки проєкту і рекомендацій інвестору щодо ухвалення рішення [9, с. 150].

На нашу думку, потрібно все ж таки відокремлювати аналіз екологічної складової від соціальної, оскільки такий аналіз при реалізації великих проєктів може містити свою деталізацію. Також потрібно звернути увагу на затверджену наказом Міністерства освіти і науки України примірну структуру бізнес-плану інноваційного проєкту [4]. Відповідний бізнес-план є обов'язковим документом, що подають на проведення державної експертизи інноваційних проєктів у процесі їх реєстрації, за яку відповідає Міністерство освіти і науки України.

Бізнес-план містить повну характеристику інноваційного продукту та всі складові інноваційного проєкту – потрібні ресурси, права, документи тощо. Документи передаються на експертизу, після проходження якої інноваційний проєкт може бути внесений до реєстру, що веде Міністерство освіти і науки України. Якщо проаналізувати вимоги до фінансово-економічної частини бізнес-плану інноваційного проєкту, то можна побачити значну схожість деталізації проєкту з інвестиційним. Зокрема, це стосується аналізу ринків збуту, характеристики конкурентного середовища, планів маркетингової та виробничої діяльності, прогнозу фінансових результатів, джерел інвестицій за проєктом, кошторису витрат за проєктом, розрахунку економічної ефективності проєкту.

Слід зазначити, що методиці аналізу економічної ефективності інвестиційних проєктів приділяється достатньо уваги у публікаціях сучасних науковців. Історія розвитку відповідних методів оцінки детально проаналізована у дисертації В. В. Шкіренко [10]. Автор визначила переваги і недоліки розрахунку окремих показників, які є складовими статичних та динамічних методів оцінки економічної ефективності інвестиційних проєктів. Наприклад, вона визначила некоректність та недоцільність застосування поширеного показника терміну окупності проєкту при оцінюванні ефективності проєктів із впровадження нових

видів продукції, тобто інноваційних, враховуючи незіставність таких даних для різних проєктів, що робить їх непорівнюваними. Також автор акцентує увагу на частому ототоженні понять «доходи», «прибуток», «грошові надходження», що впливає на коректність розрахунку показників, а також на подальшу зіставність інвестиційних проєктів [10].

Погоджуємося з висновком В. В. Шкіренко, що не існує єдиного показника, на підставі якого можна було б повноцінно оцінити ефективність того чи іншого інвестиційного проєкту, а тому інвестиційний аналіз має бути комплексним та включати не лише кількісні, але й якісні критерії. Водночас зазначимо, що за результатами інвестиційного аналізу обирається кращий проєкт для інвестування з декількох можливих. Щодо інноваційного проєкту, то часто він не має альтернативи у вигляді іншого інноваційного проєкту. Отже, найбільш поширений варіант вибору – впроваджувати інновацію чи продовжувати випуск «звичайних» продуктів. Такий вибір є основною відмінністю в методиці оцінки ефективності інноваційного та інвестиційного проєктів та обумовлюватиме особливості аналізу інноваційного проєкту.

Як зазначалося вище, малий та середній бізнес також здатен нарощувати впровадження інновацій, хоча і не в такому масштабному варіанті, як великі промислові підприємства, технопарки чи бізнес-інкубатори. Враховуючи інвестиційні можливості малих та середніх підприємств, вони, зазвичай, долучаються до впровадження інновацій на етапі їх комерціалізації та дифузії.

Отже, на основі попередніх досліджень можемо сформулювати власну точку зору на послідовність і склад етапів проведення аналізу інноваційного проєкту з урахуванням його життєвого циклу (табл. 2).

Таблиця 2

Етапи аналізу інноваційного проєкту підприємства

Етап життєвого циклу проєкту	Етап аналізу інноваційного проєкту підприємства	Зміст аналізу інноваційного проєкту
Концепція	1. Аналіз інноваційної ідеї	Характеристика інновації (вид, технічні та інші умови), дослідження правової підтримки інноваційної ідеї (потреба в отриманні ліцензії, патенту)
	2. Оцінка спроможності підприємства реалізувати інноваційний проєкт	SWOT-аналіз, визначення зовнішніх та внутрішніх факторів (політичних, економічних, соціальних, екологічних), визначення змін (організаційних, управлінських, структурних), яких потребуватиме підприємство для реалізації проєкту
Розробка	3. Розробка бізнес-плану інноваційного проєкту	Оцінка ринків збуту, конкурентної позиції підприємства, визначення необхідних ресурсів, розрахунок фінансово-економічних показників проєкту, оцінка економічних, екологічних, соціальних та інших ефектів
	4. Аналіз ризиків	Виявлення зовнішніх та внутрішніх факторів ризику та розробка заходів їх усунення (зменшення)
	5. Визначення і оцінка різних сценаріїв реалізації проєкту (песимістичного, оптимістичного та реалістичного)	Оцінка загроз реалізації проєкту на випадок непередбачуваного зупинення діяльності (оголошення карантину)
Реалізація	6. Моніторинг процесу	Оцінка досягнутих показників, їх відповідність

	виконання проєкту	попереднім розрахункам; аналіз ефективності управління проєктом; визначення ефектів та можливості їх коригування
Завершення	7. Підсумкова оцінка результатів інноваційного проєкту	Визначення фактично досягнутих показників, їх відповідності запланованим (відкоригованим в процесі реалізації проєкту), оцінка факторів, що вплинули на результати (покращили / погіршили), та обґрунтування загальної ефективності завершеного проєкту

Джерело: розроблено автором.

Висновки. Таким чином, у процесі дослідження методичних підходів до аналізу інноваційних проєктів було надано характеристику інноваційного проєкту, досліджено класифікацію інноваційних проєктів, їх життєвий цикл, критерії оцінки їх ефективності та послідовність такої оцінки. Також було проаналізовано існуючі методики оцінки ефективності інноваційного проєкту, виявлено їх відмінність від оцінки інвестиційних проєктів. Визначено, що якість оцінки інноваційного проєкту прямо впливає на формування ефективної інноваційної стратегії підприємства. Обґрунтовано етапи аналізу інноваційного проєкту підприємства з урахуванням необхідності розрахунку оптимістичного, песимістичного та реалістичного сценаріїв розвитку реалізації проєкту внаслідок непередбачуваної зупинки діяльності.

Список літератури:

1. Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник / за ред. П. П. Микитюка. Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
2. Лозовський О. М., Іванцова І. В. Інноваційний проєкт як пріоритетний напрям розвитку сучасного підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 723–726.
3. Микитюк П. П., Сенів Б. Г. Інноваційна діяльність: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
4. Про затвердження примірної структури бізнес-плану інноваційного проєкту: наказ Міністерства освіти і науки України від 13.12.2013 № 1764. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1764729-13#Text>.
5. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
6. Рогоза М. Є., Вергал К. Ю. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 136 с.
7. Савенко К. С. Инновационный проект как форма целевого управления инновационной деятельностью предприятия. *Бізнес Інформ*. 2011. № 4. С. 33–36.
8. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України : монографія / за ред. д.е.н., проф. М. І. Диби і к.е.н., доц. О. М. Юркевич. Київ : КНЕУ, 2013. 425 с.
9. Чайковська М. П. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2015. 382 с.
10. Шкіренко В. В. Аналіз та аудит інвестиційних проєктів : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ, 2018. 299 с.

References:

1. Mykytiuk, P. P. (Ed.). (2105). *Innovatsiyni rozvytok pidpriemstva*. Ternopil: PP «Prynter Inform» [in Ukrainian].
2. Lozovskyi, O. M. & Ivantsova, I. V. (2018). Innovation project as priority directions of development of a modern enterprise. *Young Scientist*, 2 (54), 723-726 [in Ukrainian].
3. Mykytiuk, P. P. & Seniv, B. H. (2009). *Innovatsiina diialnist*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
4. Ministry of Education and Science of Ukraine (2013). About the statement of approximate structure of the business plan of the innovative project (Act No. № 1764, December 13). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1764729-13#Text> [in Ukrainian].
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). About innovative activity (Act No. № 40-IV, July 4). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15> [in Ukrainian].
6. Rohoza, M. Ye. & Verhal, K. Yu. (2011). *Stratehichnyi innovatsiyni rozvytok pidpriemstv: modeli ta mekhanizmy*. Poltava: RVV PUET [in Ukrainian].
7. Savenko, K. S. (2011). An innovative project as a form of targeted management of an enterprise's innovative activities. *Business Inform*, 4, 33-36 [in Russian].
8. Dyba, M. I. & Yurkevych, O. M. (2013). *Finansove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy*. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
9. Chaikovska, M. P. (2015). *Innovatsiyni menedzhment*. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnykova. [in Ukrainian].
10. Shkirenko, V. V. (2018). Analysis and audit of investment projects (Ph.D. Thesis). Accounting, analysis and audit (by types of economic activity). Kyiv: SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman”.